ASOS JOURNAL
The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 11, Sayı: 136, Ocak 2023, s. 424-445

ISSN: 2148-2489 Doi Number: http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.66580

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date *24.11.2022*

Yayımlanma Tarihi / The Publication Date *29.01.2023*

Arş. Gör. Gamze KARANİS
Trabzon Üniversitesi, Müzikoloji Anabilim Dalı
gamzekaranis@trabzon.edu.tr
Orcid: 0000-0003-0279-9074

Prof. Dr. Aytekin ALBUZ
Gazi Üniversitesi, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
aytekina@gazi.edu.tr
Orcid: 0000-0001-7919-0596

DÖRT EL PİYANO ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN ÖĞRETİM ELEMANI GÖRÜŞLERİ

Öz

Piyano, müzik eğitiminde temel bir çalgı olup; yanı sıra müziksel işitme, armoni, eşlik gibi uygulamalı ve teorik unsurların kullanımına da katkı sağlamaktadır. Piyano eğitiminde öncelik solo performanslar olmakla birlikte, kollektif müzik yapma alışkanlığı kazandıran piyanonun eşlik çalgısı olarak yer aldığı faaliyetler ve dört el çalışmaları da oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Piyano literatüründe orijinali dört el piyano için yazılmış olan eserler olduğu gibi, solo piyanodan dört el piyano için uyarlanmış hatta başka bir çalgıdan dört el piyano için uyarlanmış eserlere de rastlamak mümkündür. Bu araştırmada, dört el piyano öğretimine ilişkin olarak piyano eğitimcilerinin görüşlerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Veriler, kaynak taraması ve görüşme yoluyla elde edilmiştir. Araştırmanın örneklemini; Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalında görev yapan 6 (altı) piyano öğretim elemanı oluşturmaktadır. Öğretim elemanlarına; 2 tanesi kişisel bilgiler, 8 tanesi makale konusu ile ilgili olmak üzere toplam 10 soru sorulmuştur. "Zoom" programı kullanılarak yapılan görüşmelerden elde edilen veriler içerik analizi

yöntemiyle çözümlenerek değerlendirilmiştir. Araştırma, genel tarama modelinde durum tespitine dayalı betimsel bir çalışmadır. Araştırma sonucunda; dört el piyano öğretiminin müzikal becerilerin gelişimini sağladığı, birlikte çalma olanağı sağladığı, dört el piyano öğretimi için farklı bir zaman dilimi ayrılması gerektiği, öğretim elemanlarının ders içerisinde bu çalışmalar için kendilerinin vakit ayırmaları gerektiği, ulusal dört el piyano materyallerinin nicelik ve nitelik olarak yeterli olmadığı ve bu alanda çalışmalar yapılması gerektiği, evrensel metotların ise yeterli sayıda olduğu, müzikaliteyi ve ritim duygusunu geliştirdiği, birlikte çalma becerilerini geliştirdiği ve öğrencilerin birlikte uyum içinde çalmayı öğrendikleri, uyarlama eserlere yer verilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır.

Anahtar kelimeler: Müzik Eğitimi, Çalgı Eğitimi, Piyano Eğitimi, Dört El Piyano

TEACHER'S OPINIONS ON FOUR HAND PIANO TEACHING

Abstract

The piano is a fundamental instrument in music education; It also contributes to the use of practical and theoretical elements such as musical hearing, harmony and accompaniment. In piano education, the priority is solo performances, but the activities in which the piano is used as an accompaniment instrument and four-hand exercises, which gain the habit of making collective music, also have a very important place. In the piano literature, it is possible to come across works that were originally written for the four-handed piano, as well as works adapted from a solo piano for a four-handed piano and even adapted for a four-handed piano from another instrument. In this research it is aimed to reveal the opinions of piano educators regarding four-handed piano teaching. Data were obtained through literature review and interviews. The sample of the research; consists of 6 (six) piano instructors working in Gazi University, Gazi Education Faculty, Fine Arts Education Department, Music Education Department. To the teaching staff; A total of 10 questions were asked, 2 of which were about personal information and 8 of them were about the subject of the article. The data obtained from the interviews using the "Zoom" program were analyzed and evaluated by the contentnalysis method. The research is a descriptive study based on due diligence in the general survey model. As a result of the research; four-handed piano teaching provides the development of musical skills, provides the opportunity to play together, a different time period should be allocated for four-hand piano teaching, the instructors should allocate time for these studies in the lesson, the national four-hand piano materials are not sufficient in terms of quantity and quality, and it has been revealed that studies should be done in this area, universal methods are sufficient in number, they develop musicality and sense of rhythm, improve their playing skills, and students learn to play together in harmony, and adaptive pieces should be included.

Keywords: Music Education, Instrument Education, Piano Education, Four Hands Piano.

GİRİŞ

Müzik eğitiminin en önemli boyutlarından biri çalgı eğitimidir. Çalgı eğitimi olmadan, yeterli düzeyde müzik eğitiminden bahsedilemez. Çalgı eğitimi almak; solfej, armoni, eşlik gibi müzikal becerilerin gelişmesine de yardımcı olmaktadır. Bu sebeple çalgı eğitimi, her müzik öğretmeni adayının almak zorunda olduğu bir eğitimdir.

Karabulut (2009) çalışmasında çalgı eğitiminin, bir ya da birden çok çalgının kullanılmasıyla, genellikle bireysel, bazen de toplu biçimde yapılan, bireye müzik alanında davranışlar kazandırma eğitimi olduğu kadar, başka alanlarda da bireyi çalgı aracılığı ile geliştirme, yetiştirme olarak da nitelendirilebileceğini belirtmiştir.

Çalgı eğitimi yoluyla öğrenci; yeteneğini geliştirecek, müzikle ilgili bilgilerini zenginleştirecek, müzik beğenisini yüksek bir düzeye çıkarmaya çalışacaktır. Ayrıca çalgı eğitimi yoluyla öğrenciler müziksel işitmelerini, müzikalitelerini, yorumculuklarını ve birlikte müzik yapma yeteneklerini geliştirecekler, düzenli ve disiplinli çalışma alışkanlıkları edineceklerdir (Tanrıverdi, 1997). Özen (2004) çalışmasında müzik eğitiminin bir boyutu olan çalgı eğitimi sayesinde öğrencilerin müzik bilgilerinin arttırılmakta ve çalgı çalma yoluyla müzik yapmalarının hedeflenmekte olduğunu belirtmektedir.

Yıldız ve Gün'ün (2013) belirttiği üzere çalgı eğitimi, müzik eğitiminin ve özellikle mesleki müzik eğitiminin vazgeçilmez bir parçasıdır. Piyano eğitimi ise, çalgı eğitiminin çok önemli bir boyutu konumundadır. Özellikle de piyano dersinin bütün öğrenciler için zorunlu yardımcı çalgı olması, çalgı eğitimi içerisinde piyano eğitimine ayrı bir önem kazandırmaktadır.

Piyano, sahip olduğu birçok özellikten dolayı diğer çalgılara göre bestecilik, icracılık, eğitimcilik ve diğer müzik alanlarında önemli bir konuma sahiptir. Özellikle çoksesli müziğe uygun yapısı, tuşeli bir çalgı olmasından dolayı seslerin sabit olması, geniş bir oktavı içinde barındırması gibi özellikleri piyanonun daha işlevsel bir çalgı olduğunu göstermektedir (Kılınçer, 2013). Piyano bireye çoksesli müzik yapma olanağı sağlaması nedeniyle diğer çalgı gruplarından farklı bir konuma sahiptir. Bu bağlamda, mesleki müzik eğitimi veren veya müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda öğrenim gören her öğrenci piyano eğitimi almaktadır (Ertem, 2011). Jelen (2013) çalışmasında oldukça geniş bir ses alanına sahip olması; şarkı öğretiminde, işitme ve koro eğitiminde, dinleti amaçlı- solo veya eşlik çalgısı olarak kullanım imkânı sunması vs. gibi özellikleri nedeniyle piyano ve eğitiminin, müzik öğretmenliğinin vazgeçilmez bir parçası olduğunu ve tüm bu özellikleri sebebiyle, piyano dersinin üniversite eğitimi boyunca her öğrenciye zorunlu olarak okutulmakta olduğunu belirtmiştir.

Ertem (2011) çalışmasında piyano eğitiminin temel amacının sağlam bir teknikle birlikte öğrencinin müzikal gelişimini sağlamak olduğunu belirtmiştir. Kasap (2005) çalışmasında müzik öğretmeni adaylarının eğitiminde kullanılan geleneksel piyano eğitiminin daha çok solo piyano repertuarı ve teknik çalışmalar gibi artistik becerilerin kazandırılmasını hedeflemek olduğunu belirtmiştir.

Durak'ın (2014) belirttiği üzere "piyano eğitimi, dünyaca kabul edilmiş evrensel teknikleriyle öğrenilmesi sabır gerektiren çok uzun ve zor bir süreçtir". Piyano eğitimi, müzik eğitiminin temelini oluşturmaktadır. Her müzik öğretmeni adayının, verimli bir müzik öğretmeni olabilmesi için piyano eğitimini yeterli düzeyde almış olması gerekmektedir. Tufan (2004) çalışmasında piyano derslerinin, müzik bilimleri ve müzikoloji bölümlerinde ifade edilen işlevlerinin yanında müzik öğretmeni için, İstiklal Marşı ve diğer marşları eşlikli olarak özel

gün ve törenlerde çalabilme, ulusal ve evrensel boyutlu ve küçük ölçekli yapıtları seslendirebilme, düzeyine uygun şarkı, türkü, okul şarkıları ve eşliklerini çalabilme, eşlikleri yoksa bu parçalara uygun eşlikler yazarak çalabilme gibi, derslerini daha etkili ve zevkli hale getirmesine olanak sağlayacak kolaylıklar içerdiğini belirtmiştir.

Piyano eğitiminde, solo performanslar kadar, birlikte uyum içinde hareket edilmesini gerektiren, birlikte müzik yapma alışkanlığı kazandıran düetler ve düolar da oldukça önemli bir yere sahiptir. Özellikle piyano düetleri, piyano eğitiminde oldukça önemli bir yere sahiptir ve düolardan daha fazla kullanılmaktadır. Ağayeva (2017), çalışmasında son yıllarda popülaritesi çok fazla artan ve oda müziğinin önemli bir türü olan piyano düetlerinin bu ivmelenmesinin; unutulmuş olan eski düet geleneğinin yeniden canlanması, XVIII-XX. yy. bestecilerinin yüksek seviyedeki müzikal eserleri ve yeni çağdaş bestecilerin eserlerini bu formda yazmış olmasına bağlı olarak açıklanabildiğini; günümüzde solo icra virtüözlerinden bu tür besteler dinlemeye alışık olmamıza rağmen bu tip performansların, aldıkları talep üzerine büyük festivaller ve ulusal-uluslararası yarışmalarda ve organizasyonlarda yer almaya başladığını belirtmiştir.

Ercan (2008), çalışmasında çalgı eğitiminin temel boyutlarından biri olan ve genelde öğrencinin müziksel kişiliğinin, sosyal kişiliği ile bütünleşmesini sağlayan "birlikte çalma" ediminin, piyano eğitiminin vazgeçilmez temel davranışlarından biri olarak benimsenmesi gerektiğini belirtmektedir. Literatürde düet olarak da ifade edilen dört el çalma, özellikle başlangıç düzeyindeki öğrencilere; ritmik beraberlik, çok sesli duyumun gelişmesi, eserin sabit tempoda kalınarak çalınabilmesi, deşifre becerisinin gelişmesi ve çocuğun kendine güveninin artması gibi konularda katkı sağlamaktadır. Bunların gerçekleşmesinde öğrencilerdeki dikkat ve dayanıklılık gibi özeliklerin geliştirilmesi ayrıca önem taşımaktadır (Karakuş ve Tufan, 2018, s. 125- 126).

Düet çalmak, öğrencilere birlikte müzik yapmanın unsurlarını öğretmek için iyi bir fırsat sağlamaktadır. Birlikte müzik yapmak, nota takibi içerisinde rehberlik ve nota takibini aynı zamanda uygulayabilme yeteneği, müzikal çizginin dikte ettiği biçimde sesi dengeleyebilmeyi ve cümleleri müzikal ve ritmik olarak uygun bir şekilde yapılandırmayı veya biçimlendirmeyi gerektirmektedir. Öğretmenler, piyano düetlerini öğreterek bütün bu özellikleri aydınlatabilir ve vurgulayabilir. Öğretmenler, düetleri öğretmeye hazırlanırken birçok önemli durumu göz önünde bulundurmalıdır: Öğrencileri eşleştirmek, her bir öğrenci için faydalı olabilecek repertuvar seçmek, başarılı bir müzik topluluğunu garantiye almak ve düet performansını kolaylaştırmak için yaratıcı pratik yapma tekniklerini uygulamak (Gallaway ve Kirchner, 2012, s. 17).

Piyano için bestelenmiş düetler, bir piyanoda iki piyanist tarafından çalınabilen oda müziği eserleridir. Bu eserler iki piyanist tarafından icra edildikleri için "dört el" eserler olarak da anılmaktadır. "Düet" kelimesi 1780 ve 1830 yılları arasında hem bir piyano hem de iki piyano için bestelenmiş ve iki piyanist tarafından çalınabilen oda müziği eserleri için kullanılmıştır. Günümüzde ise bu kelime sadece bir piyano için bestelenmiş dört el eserler için kullanılmaktadır. İki piyano için bestelenmiş eserler için daha çok "düo" kelimesi kullanılmaktadır (Kasap, 2006). Dört el piyano için yazılmış müzik, her bir çalıcı için tam karşısında kendi partisini görebileceği şekilde basılı haldedir. Üst parti sağ tarafta oturan piyanist içindir ve "Primo"diye adlandırılır. Alt parti sol tarafta oturan piyanist içindir ve "Secondo" diye adlandırılır (Serin Özparlak ve Kalkanoğlu, 2018, s. 613).

Piyano düetleri, piyano derslerinin başlangıcından itibaren öğrenciye öğretilmelidir. Öğrenci, düetleri öğretmeniyle birlikte çalarken, hata yaptığı bölümleri tekrar çalmaya kalkmayacak veya o bölümleri durup düzeltmeye çalışmayacaktır. Böylece öğrenci, bir eseri baştan sona kadar kesintisiz çalmayı öğrenecektir (Kasap, 2006). Pridonoff ve Pridonoff (2007), çalışmalarında düet çalan her iki piyanistin de yaklaşık olarak aynı zorluk seviyesinde çalabilen ve gerçekten birbirleri ile çalışmaktan zevk alan kişilerin olmasını öneriyor.

Dört el piyano eserleri çalınırken dikkat edilmesi gereken bazı hususlar vardır. Ritmik beraberlik, karşılıklı etkileşim, müzikal uyum, hatasız çalma vb. davranışların bu süreçte kazanılmış olması, hedeflenen ilerlemeyi sağlaması açısından çok önemlidir. Öğrenciler bu süreçte, olması gerekenden daha dikkatli, kontrollü ve sabırlı olmalıdır (Atalay, 2019).

Dört el piyano çalışması yapılırken, orijinali dört el için yazılmış olan parçalar kullanılabileceği gibi, başka bir çalgıdan dört el için uyarlanan versiyonu veya solo bir piyano eserinin dört el için uyarlanmış versiyonu da kullanılabilmektedir. Aynı zamanda müzik öğretmeni ya da müzik öğretmeni adayı da eser uyarlaması yapabilir.

Müzikte uyarlama (ing. adaptation, transcription) bir temanın ya da eserin, herhangi bir çalgı için (çok sesli müzikte daha çok piyano için) ritimsel, tonal, doku ve yapı kurgusu düşünülerek, çokseslilik uygulamalarından yararlanılarak, o çalgının teknik özelliklerini, genlik, tınısal farklılıklarını göz önüne alarak kısmen yeni bir eser hâlinde tasarlanmasıdır (Erkan, 2012). Say'ın (2005) yaptığı tanıma göre ise, herhangi bir çalgı, ses ya da bir topluluk için yazılmış bir parçayı, başka çalgılara ya da ses müziğine uyarlama işlemine transkripsiyon denir. Örneğin bir ses müziğini çalgılar için, ya da bir orkestra eserini piyano için düzenlemek. Ayırt edici nokta, transkripsiyon işlemi dolayısıyla eser üzerinde hiçbir değişiklik yapılamayacağıdır. Franz Liszt, birçok orkestra eserini piyanoya parlak bir şekilde uyarlamıştır. Ses müziği eserlerinin orkestra için yapılan transkripsiyon çalışmalarından da başarılı sonuçlar alınmıştır. Özellikle 20. Yüzyılda senfonilerin piyano ya da küçük topluluklar için yapılmış uyarlamaları çok yönlü yararlar sağlamıştır.

Müzikal ifade olanaklarının son derece gelişkin olması piyanoyu transkripsiyon için ideal bir çalgı haline getirmiştir. Piyanonun transkripsiyon için ideal çalgı haline gelmesinin sebeplerinden biri geçtiğimiz yüzyıllarda Avrupa'da müzikle ilgilenen ailelerin evlerinde piyano bulunması, bir diğeri ise müzik eğitiminde diğer enstrümanlara göre piyanonun daha öne çıkmış olmasıdır. Böylelikle müzik tarihinde piyano için yazılan transkripsiyonlar önemli yer tutmaktadır (Mammadova, 2015).

Müzik tarihinde özellikle bir çalgı ya da çalgı grubu için yazılmış şarkı veya dansın, başka bir çalgı ya da çalgı grubuna uyarlanması yani transkripsiyon yapılması, 16. ve 17.yüzyıllara dayansa da asıl gelişimi 18.yüzyılda başlamıştır. Johann Sebastian Bach; Anton Vivaldi, George Philipp Telemann ve Benedetto Marcello gibi bestecilerin eserlerini klavsene uyarlamıştır. 19. Yüzyılda orkestral eserlerin farklı çalgı gruplarına ya da sadece piyanoya uyarlanması müzikal bir stil haline gelmiştir. Senfoni, opera ya da oda müziği eserleri, tını ve müzikal zenginlik göz önünde bulundurularak aynı etkinin yaratılmasına özen gösterilmiştir. Virtüoziteyi öne çıkartan piyano transkripsiyonları yazılmaya başlanmış ve bu tarzdaki ilk transkripsiyonlar Friedrich Kalkbrenner, Henri Herz, Sigismond Thalberg ve Adolf Genzelt gibi besteciler tarafından yapılmıştır. Genellikle bu transkripsiyonlar meşhur operaların belirli bölümlerinin uyarlamaları olmuştur. Piyanoya uyarlamanın yanı sıra piyanodan orkestraya transkripsiyon da oldukça yaygın bir türdür. Piyano için yazılıp orkestraya daha sonra

transkripsiyonu yapılan ve daha fazla tanınan eserler, transkripsiyon sanatının ne denli önemli olduğunu gösteren örneklerle mevcuttur. Johannes Brahms, Antonin Dvorak ve Edward Grieg dört el piyano için yazdıkları Macar, Slovak ve Norveç halk danslarını orkestraya transkripsiyon etmişlerdir. Franz Lizst'in *Macar Dansları* ve George Bizet'in *Çocukların Oyunları* piyano parçaları da daha sonra orkestraya transkripsiyon yapılmıştır. (Çokamay, 2017).

19. yüzyıl boyunca piyano duoları sadece orijinal eserler ile değil, aynı zamanda her türden uyarlama eserler ile de en popüler durumdaydı (Blank ve Davidson, 2007, s. 233).

Lear (1962), çalışmasında genelde enstrümanların kombinasyonunda aranjman eserler yerine orijinal eserlerin daha çok tercih edildiğini ve başyapıt olarak kabul edildiğini, fakat mükemmel bir ustalıkla yapıldığında, aranjmanların oldukça yararı ve değeri olduğunu belirtmiştir. Piyano eğitiminde de orijinali piyano için yazılmış düetlere daha çok yer verilmektedir. Tecimer Kasap (2006), çalışmasında ünlü birer piyanist olan ve solo piyano için başarılı eserler yaratan Mozart, Schubert, Mendelssohn, Liszt ve Brahms gibi bestecilerin piyano için çok sayıda düet bestelemiş olduklarını belirtmiştir. Ancak piyano eğitiminde kullanılabilecek herhangi bir çalgıdan veya solo piyano eserinden uyarlanmış dört el parçalar da bulunmaktadır. Piyano eğitiminde uyarlama eserlere de mümkün olduğu kadar yer verilmeli ve gerektiğinde eserler; müzik öğretmenleri ve müzik öğretmeni adayları tarafından dört el için uyarlanabilmelidir. Buradan hareketle; araştırmanın problem cümlesi, "Dört El Piyano Öğretimine İlişkin Öğretim Elemanı Görüşleri Nasıldır?"şeklinde belirlenmiştir.

Alt Problemler

1. Görüşme formunu yanıtlayan öğretim elemanlarının demografik bilgileri nasıldır?

2. Görüşme formunu yanıtlayan öğretim elemanlarının soru içeriklerine ilişkin verdiği cevaplar nasıldır?

Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- Dört el piyano öğretimi ile,
- Dört el piyano eğitimi ile,
- Görüş almak için uygulanan görüşme formu ile,
- Örneklem olarak seçilen Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı'nda görev yapan 6 (altı) öğretim elemanı ve görüşleriyle sınırlıdır.

Araştırmanın Önemi

Piyano eğitiminde solo çalışmalar kadar birlikte çalmayı gerektiren düetler de oldukça önemli bir yere sahiptir. Piyano eğitiminde düet repertuarı ne kadar geniş olursa öğrencilerin elde edeceği kazanımlar da o kadar çok olur. Müzik öğretmeni adaylarının geniş bir piyano düeti repertuvarına hakim olması, meslek hayatlarında oldukça yardımcı olacaktır.

Piyano literatüründe orijinali dört el piyano için yazılmış olan eserler olduğu gibi, başka bir çalgıdan dört el piyano için uyarlanmış eserler ve solo piyanodan dört el piyano için uyarlanmış eserler de bulunmaktadır ancak piyano eğitiminde daha çok orijinali dört el piyano için yazılmış olan eserlere yer verilmektedir. Öğrencilerin müzikal gelişimlerine katkı sağlaması

bakımından birlikte müzik yapmaya dayalı dört el çalışmaları, piyano öğretimi açısından son derece önemli görülmektedir.

Bu araştırma, mevcut dört el piyano öğretiminin durumuna ve dört el piyano öğretiminde yapılması gereken çalışmalara ilişkin öğretim elemanlarının görüşlerini belirtmesi açısından önemlidir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma, genel tarama modelinde nitel bir çalışmadır. Karataş (2015), nitel araştırmayı, "gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma" olarak tanımlamanın mümkün olduğunu belirtmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini; Türkiye'deki Üniversitelerin Eğitim Fakülteleri, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında görevli piyano eğitimcileri, örneklemini ise dört el piyano öğretimi konusunda görüşüne başvurulan Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı'nda görev yapan 6 (altı) piyano eğitimcisi oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmadaki nitel verileri kaynak taraması (doküman incelemesi) ve görüşme yoluyla elde edilmiştir.

Araştırma kapsamında incelenen konuyla ilgili olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı belgelerin analiz edilmesiyle veri sağlanmasına döküman incelemesi denilmektedir. Araştırma yapılan alanla ilgili pek çok bilgi görüşme ve gözlem yapmaya gerek kalmaksızın belge inceleme yoluyla elde edilebilir. Bu sayede araştırmacı zaman ve kaynak tasarrufu sağlamış olur. Hangi dökümanın önemli olduğu ve veri kaynağı olarak kullanılabileceğine araştırma konusuna bakarak karar vermek gerekir. Örneğin çocuk suçluğu ile ilgili bir araştırmada adli istatistiklere, emniyet verilerine ve sosyal hizmet dosyalarına bakılması yerinde olacaktır (Yıldırım ve Şimşek'ten aktaran Karataş, 2015, s. 72). Piyano eğitimi alanında uzman 6 (altı) akademisyen ile Zoom üzerinden görüşme yapılmıştır. Görüşme yöntemi ile elde edilen veriler ise, içerik analizi yapılarak yorumlanmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Görüşmeye Katılan Öğretim Elemanlarının Demografik Bilgilerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Tablo 1. Akademisyenlerin Hizmet Yılı

Aşağıdaki tabloda, görüşmeye katılan akademisyenlerin mesleki hizmet yılları kategorilere ayrılarak gösterilmiştir.

Akademisyenlerin Hizmet Yılı	Akademisyen Sayısı
30 yıl ve üzeri	2
20 yıl ve üzeri	3
10 yıl ve üzeri	1

Yukarıdaki tabloya göre, görüşmeye katılan akademisyenlerin iki tanesi 30 yıl ve üzeri sürede, üç tanesi 20 yıl ve üzeri sürede, bir tanesi de 10 yıl ve üzeri sürede görev yapmaktadır.

Tablo 2. Akademisyenlerin Ünvanı

Aşağıdaki tabloda, akademisyenlerin ünvanları kategorilere ayrılarak gösterilmiştir.

Akademisyenlerin Ünvanı	Akademisyen Sayısı
Prof.	2
Doç. Dr.	2
Dr. Öğretim Üyesi	1
Arş. Gör. Dr.	1

Yukarıdaki tabloya göre; görüşmeye katılan akademisyenlerin iki öğretim elemanı Profesör, iki öğretim elemanı Doçent Doktor, bir öğretim elemanı Doktor Öğretim Üyesi, bir öğretim elemanı da Araştırma Görevlisi Doktor ünvanına sahiptir.

Görüşmeye Katılan Öğretim Elemanlarının Soru İçeriklerine İlişkin Verdiği Cevaplar İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Tablo 3. Dört El Piyano Öğretiminin Piyano Eğitimi Açısından Önemi Hakkındaki Görüşler

Akademisyen İfadeleri	Akademisyen Görüş Sayısı (A)
Birlikte çalma olanağı sağlar.	A1, A2, A3, A4
Öğrencinin öğrenme ortamında kendisini daha iyi ifade edebilmesi için fiziksel, zihinsel ve duyuşsal üst düzey temel becerileri sergilemesine ön ayak olur.	A1, A4
Öğrenciyi sabit bir tempoda tutmayı sağlar.	A2

Öğrencinin motivasyonunun artmasına yardımcı olur.	A1, A2
Çalarken kendini kontrol etme ve birlikte çaldığı kişiyi dinleme olanağı sağlar.	A3, A4
Müzikal becerilerin gelişmesini sağlar.	A2, A3, A4, A5, A6

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi akademisyenlere yöneltilen "Dört El Piyano Öğretiminin, Piyano Eğitimi Açısından Sizce Önemi Nedir?" sorusuna, birlikte çalma imkanı sağladığı konusunda ortak görüş sergilenmiştir. Aynı şekilde, müzikal becerilerin gelişimini sağladığı konusunda da çoğunluk olarak ortak görüş bulunmaktadır.

Konuya ilişkin akademisyen görüşlerinin doğrudan ifade biçimleri aşağıdaki gibidir;

A1: "Piyano Eğitimi fiziksel, zihinsel ve duyuşsal üst düzey beceri gerektirir. Dört el piyano eğitiminin önemi birlikte hareket etme (zihinsel süreç gerektirir), birlikte duyma, fiziksel birlikte hareket etme, hareket planlama, hareket hedefleme, hareket sonuçlandırma, hareket değerlendirme, duyuş değerlendirme, zihinsel süreç değerlendirme, zihinsel süreçleri idare edebilme, tümüyle birlikte hareket edebilmedir. Öğrencinin öğrenme ortamında kendisini daha iyi ifade edebilmesi için bu üç temel becerileri sergilemesine bir parça kolaylık sağlar. Birlikte yapılan her şey çok önemlidir."

A2: "Piyano eğitiminin her aşamasında olumlu katkıları olduğunu düşünüyorum. Hem tempo olarak öğrenciyi sabit bir tempoda tutmasını sağlıyor. Hem öğrenci özellikle başlangıç aşamasındayken daha armonik sesler duymasını sağlıyor o da motivasyonunu geliştirmesinde yardımcı oluyor. Hem birlikte çalmayı, müzik yapmayı öğretiyor hem metronomik bir şekilde çalmasına yardımcı oluyor. Takılsa da müziğin bir şekilde devam etmesini sağlıyor."

A3: "Bence önemli bir konu. Öğrenciyi her şekilde daha disipline ve motive edici. Çalarken kendini kontrol etme, öğretmenini ya da çalacağı kişiyi dinleme, birlikte müzik yapma olanağı tanıdığından dolayı önemli bir konumda olduğunu düşünüyorum. Piyano eğitiminde geliştirici yanları var."

A4: "Çok önemli bir konu. Öğrenci dört el çaldığında müzikal yapabilirliği konusunda ciddi anlamda gelişim gösteriyor. Erken dönemde öğretmen, öğrencinin müzikal beklentilerini, yapabilirliklerini keşfetmeye başlıyor. Öncesindeki süreçte başlangıç aşamalarında nüansta erken dönemde bu tür beklentiler çok olmadığı için. Çocuğun bir de baştan itibaren devam eden bir duyuşsal süreci de var. Dört el piyano eğitimi, öğretmeniyle çalışmaya başladığında o duyuşsal süreci harekete geçiren bir alan. Bu açıdan bakınca hiç tahmin etmediğiniz sonuçlarla karşılaşabiliyorsunuz. Çocuk ritardando, rubato, forte, piyano bilmiyor ya da bilse bile hangi oranlarla yapacağı konusunda bilgisi yok ama öğretmeniyle beraber çalmaya başladığında doğal olarak öğretmeniyle birlikte bütün bunları yapıyor. O kadar müzikal olarak ona dahil oluyor ki, bu arada seslerin zenginliğinden de etkileniyor, öğretmeninin çaldığı partinin kendi partisiyle birleştiği durumdan da etkileniyor. Bu çok önemli bir kazanım bence, bütün müzikal yapabilirliklerini ortaya koyuyor. İki açıdan çok önemli kazanım. Hem öğrenciye öğretilmesi hedeflenen davranışların, çok geciktirilmesine gerek kalmadan daha erkenden pek çok şey konuşulur hale geliyor. İki, öğrenciyi gerçek anlamda müzisyenliğiyle keşfetmek daha da

kolaylaşıyor. Algılama düzeyini, öğrencinin öğrenme süreçlerini anlamak da kolaylaşıyor. Bir anlamda aslında öğrencinin rönteginin çeken bir süreç haline getiriyor dört el çalışmalar. Dört el piyano eğitimini ilk günden itibaren çok ciddiye alınması gereken bir süreç olarak görüyorum."

A5: "Öğrencinin seviyesine göre önemi artmaktadır. Müzikal gelişimi için, ritmik gelişimi için, tempo duygusunu artırmak için çok faydalı olduğunu düşünüyorum. Tabii ki imkanlarla da çok ilişkili. Normal programın yanında ek olarak çalıştırılması gerekiyor, zaman ayrılmasında fayda vardır."

A6: "Dört el piyano eğitimi de piyano öğretiminin bir parçasıdır. Bununla ilgili zaten literatürde pek çok eser mevcut. Her ders olmasa bile piyano öğretiminin dörtte birini dört el için ayırmak mantıklıdır diye düşünüyorum. Müzikal becerilerin gelişmesi açısından önemlidir."

Tablo 4. Piyano Derslerinde Dört El Piyano Öğretimi İçin Farklı Bir Zaman Dilimi Ayrılması Hususundaki Görüşler

Akademisyen İfadeleri	**Akademisyen Görüş Sayısı (A)**
Öğretim elemanı, ders süresi içinde bu çalışmalar için, kendisi vakit ayırabilir.	A1, A3, A4, A6
Bir ders saatinde iki öğrenci derse girdiği için dört el çalışmalarına yeterli zaman ayrılamamaktadır.	A2, A6
Ayrı bir zaman dilimi olması gerekmektedir.	A1, A2, A3, A5, A6
Her eğitimcinin, ders süresini buna göre planlaması gerekmektedir.	A1, A4

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere, akademisyenlere yöneltilen "Piyano Derslerinde Dört El Piyano Öğretimi İçin Farklı Bir Zaman Dilimi Ayrılması Hususundaki Görüşleriniz Nelerdir?" sorusuna, süreç içerisinde ayrı bir zaman dilimi ayrılmalı ve öğretim elemanı ders süresi içinde kendisi vakit ayırmalıdır yönünde çoğunluklu ortak görüş bildirmiştir.

Konuya ilişkin akademisyen görüşlerinin doğrudan ifade biçimleri aşağıdaki gibidir;

A1: "Hoca ders süresini ona göre planlıyor. Öğretmen bunu zaten yapıyor. Ayrı bir zaman diliminin olması gerek, her öğretmenin bunu yapıyor olması gerek."

A2: "Yeterli zaman olsa, ama genelde bir saate iki öğrencinin girmesiyle ders süreleri çok kısaldı bu yüzden dört el çalışmalarına çok yer verilebildiğini düşünmüyorum. Ben yer veremiyorum şahsen. Çünkü zamanımız gerçekten çok az. Yeterli zaman dilimi olursa ya da ayrı bir zaman verilirse gerçekten çok daha sağlıklı olur. Herkes o zaman dört el yapması gerektiğini bilerek bunu yapmış olur."

A3: "Olsa iyi olur ama şu mevcut durumda olabilirliği yok ancak özveriyle, öğretmenin kendisinin vakit ayırmasıyla öyle bir durum olabilir. Normal piyano dersi içerisinde bu

çalışmalara yer verilebiliyorsa, dersin bir bölümünde öğrenci, öğretmeni tarafından bu konuya yönlendirilebilir."

A4: "Bence böyle bir şeye gerek yok. Çünkü literatüre baktığımızda da solo piyano eser olabildiği gibi dört el eserler de var. Piyano eğitimini bu şekilde ayırmayı çok doğru bulmuyorum. Bütün dümen öğretmenin elinde ve onun pedagojik yapabilirliğiyle ilgili. O bu süreci nasıl yönetecekse, öğrenciye hangi davranışları kazandırmayı kendi zihninde sıralamışsa ve bunu nasıl bir plan dahilinde yapacaksa dört eli de o plan dahilinde normal piyano eğitiminin içinde hayata geçirir diye düşünüyorum, ben öyle yapıyorum.**"**

A5: **"**Kesinlikle olmalı. Temel teknik, egzersizler ve temel kazanımları yaratmak için zamana ihtiyacımız var. Dört el için fazladan vakit ayırıyoruz. Kesinlikle dersin dışında daha rahat ve gerçekçi şekilde, hakkını vererek çalıştırabiliriz."

A6: **"**Her ders içinde belki zaman ayrılmayabilir ama aylık periyodlarda, mesela dört piyano dersinden bir tanesi dört el için ayrılabilir. Ya da piyano dersi bir saatse iki haftada bir yarım saati de yapılabilir. Kurumumuzda piyano dersleri bir saatte iki öğrenci olacak şekilde yapılıyor. Bu durumda zamansal bir sorun ortaya çıktığından dolayı ancak dört haftada yarım saat çalışılabilirse yeterli olabilir. Ama genel periyoda baktığımızda sekiz aylık bir eğitim öğretimde en az bir ya da bir buçuk aylık süre, ders bazında değil, sürecin tamamı baz alınarak dört el piyano eğitimi için ayrılmalı."

Tablo 5. Dört El Piyano Öğretimine İlişkin Olarak Müzik Öğretmenliği Müfredatında Ayrı Bir Ders Olarak Yer Alması Hususundaki Görüşler

Akademisyen İfadeleri	**Akademisyen Görüş Sayısı (A)**
Ayrı bir ders olarak bulunmalıdır.	A1, A3
Ayrı bir ders olarak konulmasına gerek yoktur.	A2, A4
Seçmeli ders olarak konulabilir.	A5, A6

Yukarıdaki tabloya göre, görüşlerde bir ortaklık sağlanamamaktadır. Dört el piyano eğitiminin ayrı bir ders olması gerektiğini savunan iki akademisyen, ayrı bir ders olarak konulmasının gerekli olmadığını savunan iki akademisyen ve seçmeli ders olarak konulabileceğini savunan iki akademisyen bulunmaktadır.

Konuya ilişkin akademisyen görüşlerinin doğrudan ifade biçimleri aşağıdaki gibidir;

A1: "Ayrı bir ders olarak olmalıdır."

A2: "Elbette olumlu katkıları olur ama zaten güncel programda öğrencilerin gördüğü çok ders var, ona ayrıca bir zaman ayrılması demek öğrencilerin hem ders hem çalışma zamanlarından fazladan süre yaratmaları demek. Tabii ki katkıları olur ama diğer dersleri ve programı da düşünerek karar vermek lazım, biraz çekimser kalacağım bu konuda."

A3: "Olumlu bakıyorum, olması gerektiğini düşünüyorum."

A4: "Gerek yok. Eğitim fakültelerindeki şu anda bizim uyguladığımız öğretmen yetiştirme programında ayrıca bir dört el piyano eğitimine gerek yok. Zaten öğretmen dersinde

öğrencisiyle birlikte dört el çalışıyorsa bunun önemini de başından itibaren öğrencisine anlatmışsa bir sorun olmayacaktır diye düşünüyorum."

A5: "Müfredat oldukça yoğun ancak bir piyano hocası olarak buna evet diyeceğim. Seçmeli ders olarask hem lisans hem lisansüstünde yapılabilir. Böyle bir dersin sonucunda özellikle konser özellikle lisansüstü için çok etkili olur."

A6: "Ayrı bir ders olarak koymak belki mümkün olmayabilir. Seçmeli ders olarak olabilir. Birlikte seslendirme dersleri, orkestra, oda müziği derslerinin bir boyutunda dört el piyano yapılabilir."

Tablo 6. Türk Müzik Eğitiminde Kullanılan Ulusal Dört El Piyano Materyallerinin Nicelik ve Nitelik Durumu Hakkındaki Görüşler

Akademisyen İfadeleri	Akademisyen Görüş Sayısı (A)
Yeterli sayıda kaynak bulunmamaktadır.	A1, A2, A4, A5, A6
Bu alanda çalışmalar yapılması gerekmektedir.	A1, A2, A3, A5, A6

Yukarıdaki tabloya göre, her iki madde için de çoğunluklu olarak bu alanda yeterli çalışma bulunmadığı yönünde ortak görüş bildirilmiştir.

Konuya ilişkin akademisyen görüşlerinin doğrudan ifade biçimleri aşağıdaki gibidir;

A1: "Yeterli kaynak yok. Formal olarak tek sesliliğe yatkın olduğumuz için, evrensel normları takip ediyor olsak da bu yönde çok ilgi olduğunu düşünmüyorum. Kendi halk folklörlerini çok seslendirmiş kültürlerden örnek almak gerekir. Örneğin; Azerbaycan."

A2: "Makamsal formda yazılmış dört el eserleri çok az, yok denecek kadar az, daha çok tonal formda dört el eserleri yazılmış. Geliştirilmesi, öğrencilerin makamsal formdaki eserleri tanımaları, kulaklarını, algılarını bu yönde geliştirmeleri açısından tabii ki güzel olur. Ama büyük eksikliğimiz var bu konuda."

A3: "Bu konuda fazla bilgim yok. Onun için bir şey diyemeyeceğin ama bir Türk bestecisi eseri olarak Fazıl Say'ın eseri var dört el için yazdığı. Ama müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda çalınabilirlik seviyesini düşündürür. Ama tabii bu konuda geliştirilirse, bu alanda çalışmalar yapılırsa iyi olur, faydalı olur."

A4: "Çok fazla bir kaynak yok. Piyano eğitimi düşünülerek metodolojik anlam taşıyan, mevcut bir adet kaynak dışında hiç yok. Ulusal düzeyde, literatürde öyle bir eser ve kaynak tanımıyorum."

A5: "Bence yeterli değil. Türkülerin uyarlanması gerekiyor."

A6: "Türk bestecilerinin dört el piyano için pek fazla eseri yok. Yeterli sayıda bir şey olmayınca nitelik ve nicelik açısından yeterlilik durumu ile ilgili bir şey söylemek mümkün değil. Bence hem nitelik olarak hem nicelik olarak bu konunun üzerine eğilinmesi gerekir. Sadece kompozitörler değil, müzik eğitimcileri de kendi materyallerini hazırlayabilmeli. Kendi uyarlamalarını, kendi bestesini yapabilmeli. Böylelikle malzeme artırılmış olur kanaatindeyim."

Tablo 7. Türk Müzik Eğitiminde Kullanılan Evrensel Dört El Piyano Materyallerinin Nicelik ve Nitelik Durumu Hakkındaki Görüşler

Akademisyen İfadeleri	**Akademisyen Görüş Sayısı (A)**
Yeterli bulmuyorum.	A1
Çok sayıda metot bulunmaktadır.	A2, A3, A5, A6
Eser sayısı yeterli miktarda var, ama çok fazla kullanılmıyor.	A4
Çok sayıda kaynak var ama doğru kaynakları bulabilmek önemlidir.	A5
Mevcut albümler nitelik ve nicelik bakımından yeterlidir.	A2, A5, A6
Mevcut albümlerin ya da eserlerin bazıları nitelik olarak müzik eğitimi bölümlerine göre seviye üstü olabiliyor.	A3, A6

Yukarıdaki tabloya göre; akademisyenlerin çoğunluğu, çok sayıda evrensel metot bulunduğuna dair ortak görüş bildirmiştir. Bir akademisyen evrensel kaynakları yeterli bulmadığını belirtmiştir, bir akademisyen eser sayısının yeterli olduğunu ancak çok fazla kullanılmadığını, bir akademisyen ise yine eser sayısının yeterli olduğunu ancak doğru kaynakları bulabilmenin önemli olduğu konusuna dikkat çekmiştir.

Konuya ilişkin akademisyen görüşlerinin doğrudan ifade biçimleri aşağıdaki gibidir;

A1: "Yeterli bulmuyorum."

A2: "Ne kadarını kullandığımızla da alakalı bu durum. Çok güzel, öğrenciyi motive edecek, birçok yöden çok geliştirecek metotlar; güncel olarak, her yaş grubuna ve her seviyeye uygun, nitelik ve nicelik olarak yeterli çok güzel dört el albümler var. Ama zaten elimizde dört el albümleri var diyip bunu geliştirmekten de geri durmamalıyız."

A3: "Dört el çalışmalarına yer veren birçok besteci var, en çok karşılaştığımız ise Diabelli. Czerny'nin dört el için yazılmış etütleri, etüt konusunu öğrenciler arasında daha cazip ve daha zevkli hale getirebilir. Schubert, Mozart, Beethoven, Dvorak, Brahms en çok tanınanlardan. Tabii ki bunlardan bazıları biraz daha seviye gerektiriyor. Bir de başlangıç piyano düzeyindekiler için Martha Mier'in bazı dört el parçaları var o da çocuklara yönelik daha motive edici, daha çok geliştirici, piyano çalmayı daha çok sevdirmeye yönelik şeyler, çalmaktan hoşlanacağı parçalar, o yüzden faydalıdır."

A4: "Çok fazla eserler yok, daha doğrusu var ama çok fazla kullanılmıyor. Ülkemizde yazılmış, çok sayıda albüm niteliği taşıyan kitaplar var, albüm olarak var olan bu kitapların içerisinde de dört el çalışmalarına uygun eserler konulmuş durumda. Bunların bir kısmı öğretmen yetiştirme programında kullanılıyor zaten. Piyano başlangıç metotlarına baktığımız zaman Denis Agay gibi temel davranışları kazandırma sürecinde öğretmenin piyanonun bas

partisinde öğrencisine eşlik etmesi amacıyla yazılmış tek anahtarlı piyano eşlikleri var. Dört el kapsamda da düşünülebilir onlar. Burada öğretmen yetiştirme sürecinde kendi çalıştığım kurum açısından konuşabilirim. Çok yeterli düzeyde çalışma yapıldığını düşünmüyorum."

A5: "Yeterliler. Sadece bu konuda iyi bir kütüphane araştırmacısı olmak gerek diye düşünüyorum. Şimdi online imkanlar da arttı. İnternete girildiği zaman birçok dört el piyano metodu veya parçalarına ulaşmak mümkün ama burada öğretmenin etkili olması çok önemli. Çünkü iyi seçmek gerekiyor diye düşünüyorum. Çok sayıda kaynak var, sadece bu kaynakları bulabilmeyi bilmek gerekiyor ve de bulunan kaynağı çok iyi değerlendiren eğitmenlere ihtiyaç var."

A6: "Piyano, uluslararası bir enstrüman olduğu için doğal olarak batı müziğinde eserler de, albümler de çok sayıda var. Ulaşılmaz değil. Bizde bir albüm yapılınca yarısı solo eserler için, diğer yarısı dört el eserler için ayrılıyor. Ama onların sadece dört el için olan albümleri oldukça fazla. Nitelik olarak da genellikle kompozitörler yaptığı için, seviyeleri yüksek oluyor ya da sadece bir kısmını eğitim müziğinde kullanabiliyoruz, bir kısmı seviye üstü olduğundan icra edilmesi zor oluyor. Bence, batı müziği menşeinde bu konuda bir eksiklik yok."

Tablo 8. Dört El Piyano Öğretiminin Öğrencilerin Müzikal Gelişimi ve Birlikte Seslendirme Becerilerine Katkısı Hakkındaki Görüşler

Akademisyen İfadeleri	**Akademisyen Görüş Sayısı (A)**
Müzikaliteyi geliştirir.	A2, A3, A4, A5
Ritim duygusunu geliştirir.	A2, A3, A5, A6
Birlikte çalma becerilerini geliştirir.	A1, A2, A3, A4, A5, A6
Birlikte uyum içinde çalmayı öğrenirler.	A2, A3, A4, A5, A6
Öğrencinin, hatasız çalma konusundaki isteği, beklentisi ve çabası devreye girier ve öğrenci daha çok çalışmak durumunda kalır.	A2, A4
Armonik duyumu geliştirir.	A2, A5, A6
İyi biçimde dört el çalıştırılan bir öğrenci, ileride orkestra ve oda müziğini daha iyi icra eder.	A5
Bir bütünün parçası olarak kendilerini ifade etme şansı bulabilirler.	A6

Yukarıdaki tabloya göre, akademisyenlerin tamamı birlikte çalma becerilerini geliştirdiğine dair ortak görüş bildirmiştir. Akademisyenlerin çoğunluğu ise, müzikaliteyi geliştirdiğine, ritim duygusunu geliştirdiğine, birlikte uyum içinde çalmayı öğrendiklerine dair ortak görüş bildirmişlerdir. Bir akademisyen, iyi biçimde dört el çalıştırılan bir öğrencinin, orkestra ve oda müziğini daha iyi icra edeceğine dair görüş bildirmiştir. Bir akademisyen ise, bir bütünün parçası olarak kendilerini ifade etme şansı bulabildiklerine dair görüş bildirmiştir.

Konuya ilişkin akademisyen görüşlerinin doğrudan ifade biçimleri aşağıdaki gibidir;

A1: "En küçüğünden en büyüğüne hepsinin becerileri ve bilgileri dahilinde birlikte çalma davranışlarının geliştirilmesi çok önemli. Birlikte çalmanın her türlüsünün derste denenmesini öneriyorum."

A2: "Çok olumlu etkileri var: Müzikalite, hem birlikte müzik yapmak, hem nüanslara birlikte çaldığı kişiyle beraber uymak, uymuyorsa bile mecburen ondan görüp yapmaya çalışmak, hem tempo, hem bir metronom içerisinde düzenli bir şekilde takılmadan çalmaya çalışma, hem de armonik duyumda, özellikle başlangıç seviyesinde çok daha motive edici olduğunu düşünüyorum. Orta ve ileri seviyede zaten öğrenci belli bir seviyeye gelmiş, çalışma disiplinini kazanmış oluyor. Ama başlangıç seviyesinde öğrenci disipline girmeye yeni başladığı için dört el çalışmaları onu çok olumlu yönlendirecektir diye düşünüyorum. Neyi ne kadar çalışması gerektiği, birlikte müzik yapmanın getirdikleri zorluklar ve aynı zamanda getirdiği keyif bunların hepsini algılaması bakımından bence çok olumlu etkileri olacaktır."

A3: "Öğrencinin ritim duygusunu çok geliştiriyor. Öğrenci çaldığı kişiyle uyum sağlamak zorunda kaldığı için, onun çalarken yavaşlamasını ya da hızlanmasını engelleyici bir unsurdur; örnek olarak, öğretmeniyle çalarken. Öğretmenini dinlemesi açısından çok faydalı. Müzikaliteyi geliştiriyor. Ritardandolarda ya da koşması, müzikal açıdan daha hızlanması gereken pasajlarda öğretmenini dinleyerek öğrenmesi daha motive edici oluyor. Normalde çalamayacağı ya da daha zor çalacağı parçaları, dört elde biraz daha kolay çalabilir. Bildiği tanıdığı parçaları çalma imkanı verdiği için de daha motive edici buluyorum."

A4: "Çok güçlü bir katkısı var. Birden çok nedenle çok gerekli görüyorum. Öğrencinin hatasız çalmayla ilgili algısında değişiklik yaratıyor. Bu çok önemli. Öğrencinin kendi başına çaldığında hata yapabilmeyle ilgili kendisine gösterdiği toleransı birlikte çaldığında yanına gösteremediği gibi bir durum söz konusu oluyor. Kendi takılmalarını çok önemli görmese bile birlikte çaldığındaki takılmaları çok kabul görmeyeceği için hatasız çalma konusundaki isteği beklentisi ve çabası devreye giriyor ve öğrenci daha çok çalışmak durumunda kalıyor. Müzikal anlamda kendisini daha iyi ifade etmek zorunda kalıyor. Ekip ruhuyla hareket etme, onu hissetme, onun ürettiği seslerle kendi ürettiği sesler arasında daha homojen bir yapı oluşturabilme, eserin formuna, dönem ve stil özelliklerine uygun çalabilme gibi öğrenciyi geliştiren bir zorunluluk haline dönüşüyor öğrenilmesi gereken şeyler. Bunlar öğrenciye ciddi anlamda katkılar sağlıyor."

A5: "Müzikal gelişim için çok önemli, kullanılması gereken bir araç olduğuna inanıyorum. Buradaki problem zaman. Çoğunlukla imkanlardan kaynaklanan sorunlarımız oluyor ama müzikal, ritmik, içsel ritmin gelişimi için çok çok önemli, bunlar müzikalitenin temelleri aslında. Veya tempoya uyum sağlama, birlikte seslendirme, birlikte hareket etmek için. İyi dört el çalıştırılan bir öğrenci ilerde orkestrada da rahat eder, oda müziğini de rahat yapabilir. Dolayısıyla temel bir konu aslında dört el. Armoni duyumuna da çok faydası oluyor. Genel anlamda müzikaliteyi yakalamak için piyanoda vazgeçilmez bir araçtır dört el eserleri."

A6: "Çocuklar armonik olarak duyumlarını geliştirebilirler, birlikte uyum içinde çalmayı öğrenirler, ritmik olarak belli tempoları, birlikte hızlanıp yavaşlamayı, farklı figüratif becerileri öğrenebilirler. Aynı havayı soluyarak, dört eli iki elmiş gibi düşünüp bir bütünün parçası olarak kendilerini ifade etme şansı bulabilirler. Ben, dört el çalışmalarının birlikte seslendirme açısından çok yararlı olacağını düşünüyorum."

Tablo 9. Dört El Piyano Öğretiminde Repertuvar Gelişimi Açısından Uyarlama Eserlere Yer Verilmesi ile İlgili Görüşler

Akademisyen İfadeleri	**Akademisyen Görüş Sayısı (A)**
Uyarlama eserlere yer verilmelidir.	A1, A3, A5, A6
Uyarlama eserlerin çalınması faydalıdır**.**	A3, A5, A6
Asıl önemli olan eserin niteliğidir.	A2
Elimizde hangi eserler varsa onları kullanmamız gerekir. Uyarlama olma zorunluluğu yoktur.	A2, A4,

Yukarıdaki tabloya göre akademisyenlerin çoğunluğu uyarlama eserlere yer verilmesi gerektiğine dair ortak görüş bildirmişlerdir.

Konuya ilişkin akademisyen görüşlerinin doğrudan ifade biçimleri aşağıdaki gibidir;

A1: "Kişilerin beğenileri dahilinde, onaylamadığı, beğenmediği, ruhuna ve karakterine uygun olmadığını düşündüğü bir şeyi çalmak neticeye ulaştırmıyor. Uyarlama eserler de olabilir. Esas olan birlikte hareket edebilme davranışının ortaya konulmasıdır."

A2: "Bence eserin uyarlama olmasında hiçbir sakınca yok. Uyarlama olabilir, düzenleme olabilir, özgün olabilir, yeter ki niteliği iyi olsun. Bu işi gerçekten anlayan insanlar tarafından yapılmış olsun. Seviyeye uygun olması, doğru parmak numaralarıyla, doğru tekniklerle seslendirebilmesi önemli."

A3: "Uyarlama parçalar aslında faydalı oluyor. Mesela bir orkestra eserini bu şekilde bir uyarlama yapma imkanı oluyor ve öğrencinin bunu tanımasına da olanak sağlıyor. Normalde çalamayacağı güçlükte bir eser ama daha alt düzeylerde bile çalma, melodiyi tanıma, eseri tanıma açısından motive edici buluyorum."

A4: "Elimizde ne varsa onu kullanacağız. Şöyle bir durum var, Çaldırdığımız eserlerin müzikal anlamdaki yeri var, yani müziksel açıdan bizde bir anlam ifade ediyor. Oradaki müzikal kazanımlar ya da müziksel anlamda getirdiği duygusal tatmin. Bir yandan da o eser aslında belirli kazanımları da içeriyor. Öğretmenin o eseri sadece bu eser çok müzikal, çok romantik, çok güzel vs diye bakarak tek başına bu anlayışla ödev verdiğini düşünmüyorum. Şahsen ben öyle vermiyorum. O eserler içerisinde öğrencinin eksik olduğunu düşündüğüm bir takım teknik örneklemeler, yapılar da var. o yapıların da altını çizerek öğrencinin özellikle o yapılarla kendi eksikliklerini gidermesini de amaçlıyorum. Yani dört el piyano süreci sadece müzikal anlamda ele alınacak bir alan değil, aynı zamanda normal piyano eğitimi gibi teknik yapabilirlikleri ve kişinin müziksel gelişimini de güçlendirecek bür süreç olarak algılanmalı, ben şahsen işe öyle bakıyorum."

A5: "Olumlu düşünüyorum. Var olan şeyleri zaten yıllardır tekrar ediyoruz. Yeni yaratılan eserler veya var olan eserleri düzenlenmesi bu işi bilenler tarafından yapılmış düzenlemeler ve piyano tekniğine uygun düzenlemeler. Piyano eğitmeninin uzman olması ve bu konuda gerçekten fedakar davranması, vakit ayırıp bunları incelemesi, denemesi, kendisinin

çalması, dan sonra bu tarz düzenlemeleri de uygulamakta fayda var. Bunun yolu önemli."

A6: "Uyarlama her alanda yapıldığı gibi piyanoda da iki el için de olsa, dört el için de olsa kolaylıkla sergilenebilen bir davranış. İlla orijinalinde dört el olması şartı da yok, eğer orijinalini bozmadan uyarlama yaparlarsa bence yararlı olur."

Tablo 10. Piyano Eğitimcilerinin Dört El Piyano İçin Uyarlama Yapabilme Yetkinliğine Sahip Olması İle İlgili Görüşler

Akademisyen İfadeleri	Akademisyen Görüş Sayısı (A)
Her piyano eğitimcisinin böyle bir yetiye sahip olduğunu düşünmüyorum.	A2, A5
Her piyano eğitimcisinin yapmasının gerekli olduğunu düşünmüyorum.	A3
Uyarlama yapmaktan ziyade yeni eserler üretilmesinden yanayım.	A4
Piyano hocalarının dört el için uyarlama yapabilmesi gerektiğini düşünüyorum.	A1, A6

Yukarıdaki tabloya göre, akademisyenler arasında çoğunluk olarak ortak bir görüş bulunmamaktadır.

Konuya ilişkin akademisyen görüşlerinin doğrudan ifade biçimleri aşağıdaki gibidir;

A1: "Bilindik, popüler, sevilen eserlerden zevkle doyum alma meselesi var. Yapılmalıdır ama o da bence zaman gerektiren bir şey. Zamansızlıktan dolayı ortada ciddi bir netice yok diye düşünüyorum."

A2: "Her piyano eğitimcisinin böyle bir yetiye sahip olduğunu düşünmüyorum çünkü sadece piyano eğitimi alarak bu konuda bir yeterlilik geliştiremeyiz bunun yanında çok seslendirme, armoni bilmek gerekir. Makamsalda ise, Türk müziği çok seslendirme üzerine bilgilerimizin olması gerekir diye düşünüyorum. Sadece çalgı hakimiyetinin bu konuda yetersiz kalabileceği görüşündeyim. O yüzden birkaç yönden bu konuda donanımlı olmak gerektiğini düşünüyorum. Her piyano eğitimcisi bu işi yapamayabilir ama kendini bu anlamda geliştirmiş her piyano eğitimcisi de yapabilir."

A3: "Yeri geldiğinde bazı parçaları öğretmen (özel öğrenci kapsamında değerlendirebilirim bunu daha çok) yapabilirse tabii ki iyi olur ama herkesin yapmasının şart olduğunu, gerekli olduğunu düşünmüyorum. Basılı kaynaklardan faydalanabilir bu konuda. Ama bazı öğretmenler yapabilir tabii ki öğrencinin düzeyine uygun şekilde düzeltmeler, geliştirmeler yapılabilir."

A4: "Uyarlama konusu mevcut, bilinen eserlerin dört ele dönüştürülmesi biçiminde de yapılabilir, bunlara söylenecek bir şey yok. Herkes farklı bir şey hisseder ve literatür bu yönde yazılmış birçok eserle dolu. Ben bilinen eserlerin uyarlanmasından ziyade yeni, orijinal eserler üretilmesinden ve özellikle piyano eğitimi sürecinde çocuklar için ve her çocuğun kendi hikayesini içinde barındırabileceği enstrümantal, bilinen eserlerin dışında özgün ve çalgıyı geliştirmek, çalgıyı daha iyi öğretmek ama bir yandan da öğrencinin zihninde yeni bakış açıları

yaratacak, hikayesi olan eserler yazılmasını daha doğru buluyorum. Siz bir hikaye amaçlayarak eser yazarsınız da öğrenci kendi hikayesini ona nasıl uydurur ona müdahale edemezsiniz. Zaten enstrümantal müziğin güzelliği de burada. Bu yüzden de bilinen eserlerin uyarlanmasından ziyade orijinal eserlere ihtiyaç olduğunu düşünüyorum ve özellikle gençlerin bu konuda yönlendirilmesini hatta özendirilmesini, bunun için desteklenmesini doğru buluyorum."

A5: "Ben o konuda kendimi yeterli bulmuyorum. Kendini gerçekten yeterli bulan arkadaşlar da vardır. Sadece armoni bilgisiyle de olmuyor. Öncelikle piyano için bir eser yazmak için iyi bir piyanist olmak gerekiyor. Piyano tekniğini çok iyi tanımalı. Bazı hocalar armoni bilgisine sahip ama iyi bir piyanist olmadığı için yaptığı düzenleme, öğrenci için piyanoda çalınamayacak düzeyde olabiliyor. Bu konuda hocaların yeterli olduğunu düşünmüyorum, bu konuda hepimizin kendisini geliştirmesi gerekiyor."

A6: "Ulusal anlamda dört el piyano eserleri yeterli sayıda yok demiştik. Var olanların da belki seviyeleri çok üst düzeyde olabilir. Çünkü kompozitörler, piyanistleri düşünerek bunları yazıyor. O zaman iş piyano eğitimcisine düşüyor. Onların da belli bir armoni bilgisi zaten olmalı. Bu bilgi birikimlerini dört el uyarlamalarda kullanabilirler. Bu alanda bizim çok ihtiyacımız var. Uyarlamanın niteliklerini de ancak deneyerek bulabilirler çünkü böyle bir ders yok. Armoni dersi var ama uyarlama, sadece piyano için yapılmıyor. Piyanodan piyanoya, iki elden dört ele uyarlama pek fazla çalışılmıyor. Onları da yaparak, deneyerek, müzik eğitimcileri öğrenmeli, kendi işlerini kendileri yapmalı, yapamıyorlarsa da bu konuda destek almalılar. Armoni bilen ve piyano çalan eğitimciler, kompozisyon da öğrenirlerse bu işi yaparlar."

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuçlar

Bu çalışma için toplam 6 (altı) akademisyen ile görüşme yapılmıştır.

Görüşleri alınan iki akademisyen, 30 (otuz) yıl ve üzeri süresince hizmette bulunmuştur. Görüşleri alınan üç akademisyen, 20 (yirmi yıl) ve üzeri süresince hizmette bulunmuştur. Görüşü alınan 1 (bir) akademisyen ise 10 yıl ve üzeri süresince hizmette bulunmuştur.

Görüşleri alınan akademisyenlerin 2 (iki) tanesi Profesör (Prof.), 2 (iki) tanesi Doçent Doktor (Doç. Dr.), 1 (bir) tanesi Doktor Öğretim Üyesi (Dr. Öğr. Üyesi), 1 (bir) tanesi de Araştırma Görevlisi Doktor (Arş. Gör. Dr.) ünvanlarına sahiptir.

Görüşleri alınan altı (6) akademisyenden dört (4) tanesi, dört el piyano öğretiminin piyano eğitimi açısından, birlikte çalma olanağı sağladığı için önemli olduğu ifadesinde bulunmuşlardır. Beş (5) akademisyen ise, müzikal becerilerin gelişmesini sağladığını belirtmiştir. Belirtilen ifadelere göre araştırma sonucunda; dört el piyano öğretiminin müzikal becerilerin gelişimini ve birlikte çalma olanağı sağladığı sonuçları ortaya çıkmıştır. Gallaway ve Kirchner (2012), çalışmalarında düet çalmanın öğrencilere birlikte müzik yapmanın unsurlarını öğretmek için iyi bir fırsat sağlamakta olduğunu; birlikte müzik yapmanın, nota takibi içerisinde rehberlik ve nota takibini aynı zamanda uygulayabilme yeteneği, müzikal çizginin dikte ettiği biçimde sesi dengeleyebilmeyi ve cümleleri müzikal ve ritmik olarak uygun bir şekilde yapılandırmayı veya biçimlendirmeyi gerektirme olduğunu ve öğretmenlerin, piyano düetlerini öğreterek bütün bu özellikleri aydınlatabileceğini ve vurgulayabileceğini belirtmiştir (s. 17). Tecimer Kasap (2006)' a göre düetler motivasyon kaynağı olabileceği gibi, piyano öğrencilerinin performans ve müzisyenlik seviyelerini de artırmaktadır.

Piyano derslerinde dört el piyano öğretimi için farklı bir zaman dilimi ayrılması hususunda görüşleri alınan akademisyenlerden dört (4) tanesi, öğretim elemanlarının, ders süresi içinde bu çalışmalar için kendilerinin vakit ayırabileceğini belirtmiştir. Beş (5) akademisyen ise ayrı bir zaman dilimi olması gerektiğini belirtmiştir. Belirtilen ifadelere göre dört el piyano öğretimi için farklı bir zaman dilimi ayrılması gerektiği, öğretim elemanlarının ders içerisinde bu çalışmalar için kendilerinin vakit ayırmaları gerektiği ortaya çıkmıştır. Ancak Serin Özparlak ve Kalkanoğlu (2018) çalışmalarında piyano düetlerinin piyano eğitiminin her aşamasında ve her seviyede öğrenciye motivasyon, konsantrasyon, deşifre, müzikalite ve teknik beceri anlamında büyük katkı sağladığı; ancak piyano derslerinde geçirilen zamanın kısıtlı olması ve önceliğin bir takım teknik becerilerin oturtulmasına verilmesi gibi sebeplerden dolayıdört el çalışmalarının ikinci planda kaldığının görüldüğünü belirtmişlerdir.

Dört el piyano öğretimine ilişkin olarak müzik öğretmenliği müfredatında ayrı bir ders olarak yer alması hususunda görüşleri alınan akademisyenler arasında çoğunluk olarak ortak görüş bulunmamaktadır. Albuz ve Demirel (2019), çalışmalarında 2018 yılında öğretim programının güncellenmesi ile çalma öğrenme alanının müzik öğretim programından kaldırılmış olduğunu belirtmektedirler.

Türk Müzik Eğitimi'nde kullanılan ulusal dört el piyano materyallerinin nicelik ve nitelik durumu hakkında görüşleri alınan akademisyenlerden beş (5) tanesi yeterli sayıda kaynak bulunmadığını ve bu alanda çalışmalar yapılması gerektiğini belirtmiştir. Belirtilen ifadelere göre ulusal dört el piyano materyallerinin nicelik ve nitelik olarak yeterli olmadığı ve bu alanda çalışmalar yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Türk Müzik Eğitiminde kullanılan evrensel dört el piyano materyallerinin nicelik ve nitelik durumu hakkında görüşleri alınan akademisyenlerden dört (4) tanesi çok sayıda metot bulunduğunu belirtmiştir. Üç (3) akademisyen ise mevcut albümlerin nitelik ve nicelik bakımından yeterli olduğunu belirtmiştir. Bu ifadeler sonucunda evrensel metotların yeterli sayıda olduğu ortaya çıkmıştır. Tecimer Kasap (2006)'a göre günümüzde, bestecilerin eserlerinden seçmelerin yer aldığı pek çok piyano metodu ve antolojiler mevcuttur ve klasik piyano eserlerinin yanı sıra caz müziği örneklerinin yer aldığı kitaplara da rastlamak mümkündür.

Dört el piyano öğretiminin öğrencilerin müzikal gelişimi ve birlikte seslendirme becerilerine katkısı hakkında görüşleri alınan akademisyenlerin tamamı, birlikte çalma becerilerini geliştirdiğini belirtmiştir. Beş (5) akademisyen ise, öğrencilerin birlikte uyum içinde çalmayı öğrendiklerini belirtmiştir. Dört (4) akademisyen, müzikaliteyi ve ritim duygusunu geliştirdiğini belirtmiştir. Akademisyenlerden üç (3) tanesi ise armonik duyumu geliştirdiğini belirtmiştir. Bu ifadelere göre dört el piyano öğretiminin müzikaliteyi ve ritim duygusunu geliştirdiği, birlikte çalma becerilerini geliştirdiği ve öğrencilerin birlikte uyum içinde çalmayı öğrendikleri sonuçları ortaya çıkmıştır. Tecimer Kasap (2006) çalışmasında düet çalmanın özellikle başlangıç düzeyindeki öğrenciye ritim ve tempo gibi temel öğeleri öğrenirken çok şey kazandırdığını, piyano öğrencisinin düet çalmakla primo ve secondo partileri arasındaki denhe, müzikalite, cümle yapısı içinde çalma ve pedal kullanma konusunda daha analitik düşünebileceğini belirtmiştir.

Dört el piyano öğretiminde repertuvar gelişimi açısından uyarlama eserlere yer verilmesi ile ilgili olarak görüşleri alınan öğretim elemanlarının dört (4) tanesi, uyarlama eserlere yer verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Üç (3) akademisyen ise uyarlama eserlerin çalınmasının

faydalı olduğunu belirtmiştir. Bu ifadelere göre dört el piyano öğretiminde uyarlama eserlere yer verilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Erkan (2012)'ın yaptığı araştırmaya göre uyarlanan ya da orkestra için düzenlenen yeni tasarımlar yeni bir tür ve biçim anlayışı ile başka bir kimlikle çalgı, koro yada çalgı topluluğuna ait repertuvarları genişletmektedir. Böylelikle hem ilk temayı besteleyen kişinin eseri, hem de uyarlayan ya da düzenleyen kişinin emeği öne çıkartılmaktadır. Burada o eserin ya da eserlerin ifade gücünün bestecilere verdiği içsel enerji çok önemlidir. Bestecinin bu yeni üretimi sağlayacak bir ruh hâlini yaşaması ve etkilenmesi gerekir. Ancak bu şekilde besteci o temanın etkisini yeni eserinde dinleyene ulaştırabilir (s. 103).

Piyano eğitimcilerinin dört el piyano için uyarlama yapabilme yetkinliğine sahip olması ile ilgili görüşleri alınan öğretim elemanları arasında da ortak bir görüş birliği bulunmamaktadır. Ancak Erkan (2012)'ın yaptığı çalışmaya göre ise, Türk çalgıları ile uluslararası çalgıları kullanarak yapılan çalışmalarla gerek tek sesli gerek çok sesli uyarlamalarla, düzenlemelerle, üretilen ve yorumlanan eserlerin her iki müzik platformuna da canlılık getireceği şüphesizdir (s. 104).

Öneriler

Piyano derslerinde müzikal gelişime katkı sağlamak adına; dört el piyano eserlerine daha sık yer verilebilir.

Programda piyano ders saatleri artırılarak, dört el piyano öğretimi için daha çok vakit ayrılabilir.

Araştırma sonucuna dayanarak ulusal dört el metot/eser sayılarının arttırılması yararlı olacaktır.

Aynı bağlamda; yeni ulusal dört el eserler yazılması için besteciler ve piyano eğitimcileri teşvik edilebilir.

KAYNAKÇA

Ağayeva, M. (2017). Piyano icracısının gelişim sürecinde piyano düetlerinin rolü ve önemi. *Turan-Sam Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi, 9/Yaz*(35), 412-414. http://dx.doi.org/10.15189/1308-8041 412 (51)

Albuz, A. & Demirel, S. (2019). 2009 Ortaöğretim müzik dersi öğretim programı ile 2018 ortaöğretim müzik dersi öğretim programının karşılaştırılmalı kuramsal çerçeve analizi. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (42), 146-156 . DOI: 10.32547/ataunigsed.505277

Atalay, N. (2019). *Başlangıç Piyano Eğitiminde Dört El Çalışmalarının Öğrenci Başarı Ve Motivasyonuna Yönelik Öğretmen Ve Öğrenci Görüşleri.* Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Blank, M. & Davidson, J. (2007). An exploration of the effects of musical and social factors in piano duo collaborations. *Society for Education, Music and Psychology Research. 35*(2), 231 – 248.

Çokamay, B. (2017). Piyano müziğinin yaylı çalgılar orkestrasına transkripsiyonunda karşılaşılan güçlükler ve bunlara yönelik çözüm önerileri. *İdil Sanat ve Dil Dergisi, 6*(35), 2003-2033. DOI: 10.7816/idil-06-35-08.

Durak, Y. (2014). Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlardaki piyano öğretim programları üzerine

bir araştırma. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 33(1),* 173-187. DOI: 10.7822/egt194.

Ercan, N. (Ed). (2008). *Piyano eğitiminde ilke ve yöntemler.* Ankara.

Erkan, Ç. (2012). Türk müziğinde uluslararası sanat müziğindeki bir besteleme tekniğinin kullanımı: 'uyarlama'. EÜ Devlet Türk Musikisi Konservatuarı Dergisi, *2*, 99-105.

Ertem, Ş. (2011). Orta düzey piyano eğitimi için repertuvar seçme ilkeleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 19*(2), 645- 652.

Gallaway, D. & Kirchner, J. M. (Apr/May 2012). Dynamic duos – energize and synergize while teaching piano durets. *The American Music Teacher*, 61(5), 16-19.

Jelen, B. (2013). Türkiye'de müzik öğretmeni yetiştirme sürecinde piyano eğitiminde karşılaşılan sorunlar. *Rast Müzikoloji Dergisi, 1*(1), 258-285.

Karabulut, G. (2009). *Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı 1 Ve 3. Sınıf Öğrencilerinin Piyano Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi.* Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Karakuş, Z. & Tufan, E. (2018). Başlangıç piyano eğitiminde dört el kullanımının önemi. *Journal of Music Sciences*, *3*(2), 122-149.

Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi, 1*(1), 62-80.

Kasap, B. T. (2006). *En Güzel Piyano Düetleri.* Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları.

Kasap, B. T. (2005). İşlevsel piyano becerilerinin müzik öğretmeni için önemi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 25*(1), 149-154.

Kılınçer, Ö. (2013). *Piyano Dersinde Kullanılan Öğrenme Stratejilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi.* Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Lear, M. T. V. (1962). *Four Hands at One Piano.* Master's thesis, Faculty of the School of Music, University of Southern California.

Mammadova, T. (2015). *J. S. Bach'ın Özgün Eserlerinin Romantik Dönem Bestecilerinin Piyano Transkripsiyonları İle Karşılaştırılması.* Sanatta yeterlik tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özen, N. (2004). Çalgı eğitiminde yararlanılan müzik eğitimi yöntemleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 24*(2), 57-63.

Pridonoff, E. & Pridonoff, E. (Oct/Nov 2007). Coaching duet/duo piano. *The American Music Teacher*, 57(2), 62-63.

Say, A. (2005). *Müzik Sözlüğü.* Ankara: Müzik Ansiklopedisi.

Serin Özparlak, Ç. & Kalkanoğlu, B. (2018). Piyano eğitiminde dört el çalışmalarının yeri ve önemi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 6*(68), 610-617.

Tanrıverdi, A. (1997). Anadolu güzel sanatlar liselerinin müzik bölümlerinde uygulanan çalgı eğitimi ve viyolanın çalgı eğitimi içerisindeki yeri. *Mavi Nota Müzik ve Sanat Dergisi, I. Ulusal Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümleri Sempozyumu Özel Sayısı –*

II, *25*, 7- 9. ISSN: 1301 – 3971.

Tecimer Kasap, B. (2006). Piyano düetleri: tarihsel gelişimi ve piyano eğitimindeki önemi. *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21-22*, 173-192.

Tufan, E. (2004). Müzik bilimleri ve müzikoloji bölümleri ile müzik öğretmenliği programı anabilim dalındaki piyano eğitiminin kapsamı ve uygulamadaki görünümü. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17*(1), 93-99.

Yıldız, G. & Gün, E. (2013). Piyano eğitiminde başarıyı etkileyen faktörler. *E- Journal of New World Sciences Academy NWSA – Fine Arts, D0121*, *8*(1), 103-114.